
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Pastallé Leite, Ynaé; Perez Duran, Ixchel, dir. (In) Seguretat privada. Anàlisi de la privatització del servei a Espanya. 2021. (818 Grau en Ciència Política i Gestió Pública)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/272681>

under the terms of the **CC BY** COPYRIGHT license

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de final de grau

Títol: (In) Seguretat privada. Anàlisi de la privatització del servei a Espanya.

Autor: Ynaê Pastallé Leite

Tutor: Ixchel Pérez Duran

Data: 20 de maig de 2022

Grau en Ciència Política i Gestió Pública.

RESUM

L'aparició de la seguretat privada com a tercer actor en la protecció de l'ordre públic, ha obligat als estats a adaptar-se legislativament a aquest. La dotació de competències públiques a agents de seguretat privada ha reduït el control que les administracions en aquesta matèria. Aquest treball analitza la legislació que regula el funcionament de les empreses de seguretat privada, trobant en aquesta buits i incongruències legals que dificulten el seguiment de la praxi dels treballadors del sector.

PARAULES CLAU: Autoritat, Auxiliar, Cos Policial, Extrema Dreta, Ordre Públic, Privatització, Protecció, Regulació, Seguretat Privada, Seguretat Pública.

ÍNDEX

	pàgina
Introducció.....	3
Marc Teòric.....	4
1. Història de la seguretat.....	7
2. Aplicació de la privatització en espais públics.....	9
3. Policia privada a Espanya i legislació.....	10
4. Efectes de la privatització.....	14
Conclusions.....	17
Bibliografia.....	19

INTRODUCCIÓ

La seguretat privada la trobem arreu. Les alarmes dels cotxes, llars, seguretat de ports i presons... Però no ha estat fins a les últimes dècades que aquesta ha anat guanyant rellevància, especialment en l'espai públic.

La contractació de vigilants de seguretat per a serveis i espais públics s'ha convertit en quelcom freqüent. Els serveis de transport públic o els espais lúdics són només alguns dels exemples que s'han vist més afectats per la privatització de la seguretat pública.

Espanya, va començar a regular aquest tercer actor amb la llei de Seguretat Privada de 1992. Per primer cop, l'estat definia una regulació legislativa per al sector. Amb el pas dels anys i l'evolució que va fer l'indústria de la seguretat privada, es va requerir una reforma a la llei orgànica de 1992. D'aquesta manera, l'any 2014 es presentava una nova regulació per al sector, encara vigent.

La contractació de vigilants de seguretat per a aplicacions públiques genera diverses qüestions. Què significa que la seguretat pública sigui gestionada per un agent privat? Per què és necessari recórrer a aquest servei? És deficitari? Està regulat degudament?

Els treballadors d'empreses de seguretat privada estan adoptant posicions cada cop més similars a les que podria tenir un policia de l'estat. Les seves competències han anat augmentant amb el pas dels anys. Actualment, ocupen gran part dels espais públics i poden fins i tot exercir detencions. Els sindicats del sector demanden més competències per a la seguretat privada, ja que al·leguen al fet que estan desprotegits per una normativa poc realista.

Aquest treball analitza l'escenari actual de la seguretat privada a Espanya. La pregunta de recerca: Quines són les conseqüències arran de la contractació de policies privats per a l'espai públic? Insta a fer una radiografia de la legislatura vigent, buscant les possibles mancances normatives que dificultin la gestió de la seguretat pública per agents privats. Juntament amb la investigació sobre les conseqüències de la mala praxi dels treballadors, permet extreure conclusions sobre quin és el paper d'aquest tercer actor.

MARC TEÒRIC

Actualment, i a causa de la globalització i l'aparició d'internet, els crims han traspassat l'àmbit territorial i físic, evidenciant d'aquesta manera les limitacions que tenen els estats a l'hora d'actuar contra aquest. Els constants canvis socials obliguen els cossos policials a adaptar-se i formar-se davant de noves amenaces, que es reformen a velocitat vertiginosa. Davant d'aquesta debilitació dels cossos policials sorgeix un tercer actor, la seguretat privada.

Tot i que la història de la seguretat privada és extensa, com per exemple amb la contractació d'espies durant la Guerra Freda, és ara que està començant a tenir un paper rellevant en l'àmbit públic. Ha passat de dur a terme competències concretes i limitades (vigilància d'espais comercials privats, transport de diners i poca cosa més), a anar a poc a poc substituint a la policia, en la vigilància d'edificis públics, introduint-se a les presons o fins i tot, en alguns casos, dur a terme funcions pròpies de la policia en espais públics (Torrente, 2015).

Però que s'entén per seguretat privada? Per poder definir-la, és necessari conèixer abans que son la privatització i la seguretat.

Es defineix la privatització com a la reducció del rol de l'estat i la transferència d'algunes de les seves funcions a institucions privades. Mentre que la seguretat s'entén com a forma de llibertat o la resiliència contra, dels danys potencials (o altres canvis coercitius no desitjats) causats per altres. La seguretat privada, doncs són el conjunt d'activitats, serveis, funcions i mesures de seguretat adoptades, de forma voluntària u obligatòria, per persones físiques o jurídiques, públiques o privades, realitzades o prestades per empreses de seguretat, despatxos de detectius privats i personals de seguretat privada per fer front a actes deliberats o riscos accidentals, o per realitzar averiguacions sobre persones i béns, amb la finalitat de garantir la seguretat de les persones, protegir el seu patrimoni i vetllar pel desenvolupament normal de les seves activitats (LOMCE 4/2014 de 4 d'abril).

Les privatitzacions no sempre són positives i poden suposar una simple eina de mercat per acumular riquesa. Els serveis públics deixen de ser vistos com a un possible recurs democràtic o ciutadà. El fet que no hi hagi un control legislatiu darrere l'oferta d'un servei com la seguretat, facilita l'aparició de buits legals davant la protecció dels civils en cas de mala praxi per part dels professionals contractats. Un exemple d'aquest cas n'és la contractació de l'empresa militar privada "Blackwater" a la Guerra d'Iraq per part del govern dels Estats Units l'any 2007, on degut a un atac no justificat per part de l'empresa

nord-americana van morir catorze civils iraquians, els quals les seves famílies no en van poder fer justícia ja que no hi havia una autoria directa de l'atac.

La policia té diferents funcions depenent de si es troba sota un estat democràtic o un estat autoritari. En aquest últim, la policia tendeix a adoptar organitzacions de tipus piramidal, central i jerarquitzat, amb processos de formació i socialització inspirat en principis militars com l'obediència, la jerarquia i la disciplina, ja que per dur a terme el necessari control polític i reprimir les dissidències ha d'estar el lluny possible de la població per evitar contagis (Couselo, G. J, 1999). En el cas dels estats democràtics, els cossos policials són vistos com a una eina de consolidació de la democràcia i dels drets i llibertats de la població. La diferència fonamental amb les dictadures és que aquí, l'Estat i, per tant, les forces de seguretat, han de limitar totes les seves actuacions a la llei, quedant sempre sotmeses. La finalitat d'això és la d'evitar la corrupció i comportaments il·legals. La grandesa de la democràcia per a la policia es que disposa de tota la legitimitat i suport socials i institucionals per dur a terme la seva feina (Couselo, G. J, 1999).

Els estats presenten diferents cossos de seguretat, com ara policia estatal, local, regional o cossos militars. A l'estat Espanyol, els principals cossos de seguretat pública que s'hi troben són la Guàrdia Civil (GC) i el Cos Nacional de Policia (CPN), qui conformen les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat. A més a més, Catalunya disposa d'un cos de seguretat que substitueix les competències d'aquests, són els Mossos d'Esquadra.

La Guàrdia Civil, fundada l'any 1844, va ser el primer cos de seguretat pública que es va fundar a escala estatal a Espanya, és un institut armat de caràcter militar. En ser un cos de seguretat de l'estat és subjecte de l'article 104 de la Constitució espanyola, qui li decreta el deure de protegir els drets i llibertats de la població així com garantir la seguretat pública sota la dependència del govern d'Espanya; La Guàrdia Civil, juntament amb altres policies de naturalesa militar europees, forma part de la Força de Gendarmeria Europea (EUROGENDFOER), una unitat de caràcter operatiu que vol dotar a Europa la capacitat de dur a terme activitats policials sota la seva pròpia gestió. Ofereix una estructura multinacional a tots els estats que participin en les operacions que dugui a terme la unió europea i forma part de les decisions i gestions de crisi de les organitzacions internacionals.

El Cos Nacional de Policia va néixer el 1986, un cos de naturalesa civil que depèn del Ministeri d'Interior, també subjecte a l'article 104 de la constitució. Les seves competències

depenen de la comunitat autònoma on s'hi troben doncs autonomies com la catalana disposen de cossos de seguretat públics, en aquest cas, els Mossos d'Esquadra.

Els cossos de seguretat de l'estat tenen una exhaustiva regulació normativa al darrere. El Codi Penal, la Llei Orgànica de Forces i Cossos de l'Estat, La Llei Orgànica del Règim Disciplinari del Cos Nacional de Policia, són només alguns dels exemples de la legislació que tenen els cossos policials espanyols. El reglament defineix les competències dels treballadors dels cossos, les proves d'accés que han de realitzar o les males praxis que les administracions públiques no toleren.

La seguretat privada, com també la pública, també compta amb una legislació al darrere. Actualment, la Llei 5/2014, de 4 d'abril, de seguretat privada és l'encarregada de regular les funcions d'aquest nou agent de la seguretat pública.

1. Història de la seguretat

La seguretat no ha estat sempre vista amb els mateixos ulls amb els quals la veiem ara. Sota l'Estat Liberal del segle XIX, la seguretat pública estava profundament lligada a la defensa de la propietat privada. A escala discursiva, estava enfocada en la lluita contra la delinqüència, i en l'àmbit pràctic en el manteniment de l'ordre extern. D'aquesta manera, els ciutadans podien dur a terme lliurement les seves activitats mentre l'estatu quo es consolidava. Es tractava de demostrar que l'estat era capaç de garantir la mínima seguretat perquè el sistema (econòmic) funcionés i es reproduís. (Lasierra, 2016, pp 205-234). L'evolució de l'estat cap a l'estat del benestar va resignificar la seguretat a causa de la millora de les condicions de vida de les persones i un aprofundiment dels drets bàsics. L'estat es va convertir en un actor més intervencionista i va deixar menys espai a les resolucions "privades" als conflictes de seguretat. Els cossos administratius van començar a ser els encarregats de la seguretat pública.

Després de la segona meitat del segle XX, la seguretat pública va experimentar una forta democratització, ja que va entrar a formar part de l'agenda política, fet que la va apropar a la població. Va passar de ser vista com una qüestió de poder a ser vista pels ciutadans com un servei públic més, al que podien exigir i criticar, igual que feien amb l'educació, serveis sanitaris o transport públic (Fernández e Yñiguez, 2014). Aquesta democratització va generar un augment en la demanda de la seguretat, els ciutadans reclamaven l'actuació dels cossos de seguretat en situacions concretes.

El desenvolupament industrial i tecnològic així com l'increment de la mobilitat de la població van augmentar els riscos als quals s'exposava la societat (Lasierra, 2016 pp 205-234). Això va provocar l'adaptació de la policia a les noves realitats socials.

Les reformes als cossos policials tindrien com a objectiu la professionalització de la policia, la seva reorientació ciutadana i la introducció a noves estratègies: (1) La reforma en el model professional, apareix inicialment als Estats Units al segle XX. La finalitat d'aquesta reforma era professionalitzar la policia i posar-la al nivell d'altres professions respectades com ara l'educació o la medicina. Es van millorar els processos de selecció, es va donar més autonomia als agents i es va estudiar el modus operandi dels delinqüents així com es va estudiar el tipus de ciutadà que seria més propens a delinquir. La professionalització dels cossos de policia, va comportar inevitablement la millora de les condicions laborals i sous, aquest nou estatus professional va allunyar a la policia de la ciutadania. (2) El retorn a la comunitat es va donar en un intent d'incrementar la legitimitat dels cossos policials,

especialment als Estats Units, on les minories ètniques es queixaven d'actuacions parcials i discriminatòries. No hi ha cap dubte de que l'orientació de la policia cap al servei públic té lloc a finals del segle XX i principis del segle XXI en alguns països, suposa una gran democratització de la concepció de la policia. Es redueixen les connotacions que la conceben únicament com a un instrument de poder i augmenten les que la relacionen amb un servei al Públic, circumstància que implica que aquest darrer sigui el subjecte actiu en la demanda de responsabilitat a la policia (Lasierra, 2016, pp 205-234). Aquest retorn a la comunitat, en moltes ocasions no es va produir de forma efectiva, ja que no era més que un intent de netejar la imatge de la policia i dotar-la d'una falsa legitimació. (3) Les estratègies per a l'eficàcia policial van arribar posteriorment amb l'obsessió pel funcionament dels cossos de seguretat. Es van desenvolupar noves estratègies com ara la tolerància zero o els serveis d'intel·ligència, això va reforçar la severitat policial en la seva lluita contra la delinqüència i l'aplicació normativa. Les noves estratègies van portar els cossos policials a identificar patrons de risc associats a grups, individus i llocs, per predir on i quan podrien tenir lloc delictes amb el fi d'impedir que es donessin a terme (Cox, McCamey y Scaramella, 2014).

Tot i la propera relació entre la policia i la comunitat, els cossos de seguretat pública no han abandonat el seu propòsit inicial. La seva defensa de la llibertat segueix paràmetres individualistes fomentats per la propietat privada. La protecció de la població no és vista des d'una perspectiva comunitària, sinó particular. Aquest biaix és visible en el desnonament de persones de la seva llar per no poder permetre's un lloguer o aturant manifestacions que amenacen o assenyalant les injustícies socials.

La contractació de seguretat privada va néixer l'any 1850 de la mà d'Allan Pinkerton, qui és considerat el primer espia a formar una agència de detectius. La regulació de la seguretat privada a escala global va aparèixer a principis del s. XIX a Califòrnia on es va declarar que era necessària una llicència per poder exercir.

La privatització de la seguretat pública no ha modificat les funcions d'aquest servei. Duen a terme la mateixa tasca, però d'una manera més evident: protegir la propietat privada.

2. Aplicació de la privatització en espais públics

Al llarg dels anys, la legislació ha anat augmentant les competències de la seguretat privada i aquesta ha anat guanyant rellevància en la protecció pública. Espais com discoteques, presons o el transport públic compten amb una alta, o fins i tot total, presència de seguretat privada.

Els serveis de Renfe i metro compten amb els serveis d'empreses de seguretat privada. A Barcelona, el metro treballa amb el suport de Prosegur i Securitas. Depenent de les línies de metro, hi opera una empresa o un altre. A Rodalies de Catalunya hi opera Grupo Sureste. En el cas dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya, també actuen juntament amb Prosegur. El cas del transport públic, és un dels més coneguts en la gestió privada de seguretat. Renfe i TMB (qui treballa en la gestió del transport públic de l'Àrea Metropolitana de Barcelona) són empreses que ofereixen un servei públic amb el suport de les administracions públiques. Tot i ser un servei dirigit a tots els ciutadans, són les empreses privades qui gestionen la seguretat pública i, per tant, contracten a seguretat privada per dur-la a terme.

Els Aeroports espanyols són gestionats per AENA. El cas del funcionament dels aeroports és diferent del dels serveis de metro, ja que el dret internacional entra en joc. La Guàrdia Civil i la Policia Nacional, són les forces de l'estat encarregades de dur a terme detencions policials o feina de duanes. En qüestió de seguretat pública i control dins de les terminals, Aena va adjudicar la responsabilitat de seguretat a empreses de seguretat privada. Les empreses que treballen en seguretat pública a la majoria dels aeroports nacionals són: Trablisa, ISEC, Sureste, Ilunion, Segurisa i ICTS. En el cas de Barajas i El Prat, els dos aeroports més rellevants de l'estat, són Prosegur i Trablisa i Eluden, respectivament, qui tenen les competències en seguretat pública.

El cas dels ports és similar al dels aeroports, ja que el dret marítim i internacional s'ha de tenir en compte a l'hora de dur a terme les tasques de seguretat. Així i tot, hi ha ports com ara el d'Algeciras, un dels qui compta amb més afluència comercial, que ha contractat empreses privades per dur a terme la vigilància de duanes. Un cas similar al d'aquest port d'Andalusia és el cas del port de Santander, els quals es va veure en la necessitat de contractar seguretat privada per a gestionar el gran nombre d'immigrants que intentaven travessar la frontera a través dels vaixells de mercaderies que sortien del port. En aquest cas, qui du a terme la

gestió dels ports són les Autoritats i Polícies portuàries, qui tenen les seves competències recollides sota la Llei de Ports de l'Estat i de la Marina Marcant.

L'exterior de les presons, son un altre cas on un servei públic compta amb el suport d'una empresa de seguretat privada com a suport. El sistema penitenciari espanyol compta amb l'ajuda professional d'empreses com Clece Seguridad, Compañía de Vigilancia Aragonesa, Eulen Seguridad, Garda Servicios de Seguridad, Protección y Seguridad Técnica, i Trablisa. Les presons son gestionades pel Ministeri d'Interior del Govern espanyol.

Els espais de lleure com ara sales de festa o discoteques contracten a empreses per a dur a terme les tasques de seguretat. La gestió dels locals de lleure és privada, en conseqüència la gestió de seguretat també ho és. La rellevància en l'espai públic d'aquest sector, tot i ser privat, recau en la seva funció lúdica. L'ús de la població de serveis de lleure és constant i, per tant, ho és la seva interacció amb la seguretat privada.

3. Policia privada a Espanya i legislació

Per poder entendre quina és la situació actual de la seguretat privada a Espanya, és necessari recórrer la història legislativa que ha envoltat a aquesta.

L'any 1992, es va aprovar la primera llei regulativa per a la seguretat privada a l'Espanya postfranquista. Aquesta era d'inspiració preconstitucional i adoptava i redefinia regulacions que es trobaven a la constitució de 1978. La llei de seguretat privada de 1992 definia la seguretat privada com a una eina complementaria de la seguretat pública. *Les empreses i el personal de seguretat privada tenen l'obligació especial d'auxiliar les forces i cossos de seguretat en l'exercici de les seves funcions* (art. 1.4 LOMCE 23/1992, de 30 de juliol). Aquesta legislació diferenciava entre vigilants de seguretat, caps de seguretat, escortes privats, guardes particulars de camp i detectius privats. Especificava que totes les accions dutes a terme per empreses privades havien de ser notificades al govern i definia quines podien ser aquestes accions. Gran part de les competències de seguretat eren els cossos de l'estat, la seguretat privada podia exercir la vigilància i protecció de propietats privades o dur a terme controls d'accés. La llei de seguretat privada de 1992 també regulava l'ús d'armes de foc.

L'any 2013, la possible reforma de la legislació per la seguretat privada va sacsejar el sector. L'anterior llei del 1992 necessitava adaptar-se a les noves tecnologies i al nou marc normatiu de la Unió Europea en la matèria. Jorge Fernández, en aquell moment ministre d'Interior del govern espanyol, proposava una nova llei que regulava la feina de detectius i vigilants privats i que ampliava els seus espais de feina, com ara exteriors de presons i alguns edificis públics. La proposta de llei sobre la seguretat privada no va ser ben rebuda pels treballadors dels cossos de seguretat públics de l'estat, qui afirmaven que estaven "rotundament en contra", ja que suposava una "privatització encoberta" (Cué. C, 2013). El 5 d'abril de 2014, es va publicar la nova, i encara vigent, llei de seguretat privada. Aquesta norma, regula l'àmbit d'actuació de les agències de seguretat privada de les empreses de detectius privats. Defineix el seu àmbit d'actuació, requisits, establiment i exercici, la formació i les competències del seu personal i el seu règim administratiu i disciplinari. Es dota el personal de seguretat privada d'una protecció jurídica anàloga a la dels agents de l'autoritat davant de les agressions o desobediències de què poden ser objecte quan desenvolupin, degudament identificats, les activitats de seguretat privada en cooperació i sota el comandament de les Forces i cossos de seguretat (Publicada la Ley 5/2014, de seguridad privada, 2014). A conseqüència de l'entrada en vigència de la nova llei de seguretat privada i a causa de l'ampliació de competències del sector, el nombre de treballadors del sector privat van augmentar i van disminuir les places públiques pels cossos de força i seguretat de l'estat.

Actualment, el sector de la seguretat privada és un dels més rellevants de l'economia espanyola. Les empreses de seguretat privada a Espanya tenen les següents competències: (1) La vigilància i protecció de béns, establiments, llocs i esdeveniments, tant públics com privats, així com de les persones que s'hi puguin trobar. (2) L'acompanyament, la defensa i la protecció de persones físiques determinades, incloses les que ostenten la condició legal d'autoritat. (3) El dipòsit, custòdia, recompte i classificació de monedes i bitllets, títols-valors, joies, metalls preciosos, antiguitats, obres d'art o altres objectes que, pel seu valor econòmic, històric o cultural, i expectatives que generin, puguin requerir vigilància i protecció especial. (4) El dipòsit i la custòdia d'explosius, armes, cartutxera metàl·lica, substàncies, matèries, mercaderies i qualssevol objectes que per la seva perillositat necessitin vigilància i protecció especial. (5) El transport i la distribució dels objectes a què es refereixen els dos paràgrafs anteriors. (6) La instal·lació i el manteniment d'aparells, equips, dispositius i sistemes de seguretat connectats a centrals receptores d'alarmes a centres de control o de videovigilància. (7) L'explotació de centrals per a la connexió, recepció, verificació i, si escau, resposta i

transmissió dels senyals d'alarma, així com el monitoratge de qualsevol senyal de dispositius auxiliars per a la seguretat de persones, de béns mobles o immobles o de compliment de mesures imposades, i la comunicació a les forces i cossos de seguretat competents en aquests casos. (Ministerio de Interior, 2021)

La llei del 2014 distingeix fins a 6 categories de seguretat privada segons les tasques que duen a terme. (1) Vigilants de seguretat privada, que tenen tasques de vigilància i identificació. (2) Escoltes privats, duen a terme acompanyament, defensa i protecció de persones (3) Guardes rurals, treballen per la protecció de finques rústiques (4) Caps de seguretat, són els caps de les empreses de seguretat privada i tenen el deure d'analitzar situacions de risc, planificar i organitzar accions, dirigir els treballadors, garantir la col·laboració de les empreses amb els cossos de seguretat públics... (5) Directors de seguretat, qui organitzen, inspeccionen i dirigeixen els recursos i serveis de les empreses, analitzen, identifiquen i avaluen les situacions de risc, planifiquen, organitzen i controlen les accions que s'han de dur a terme, comunicar-se amb els cossos de seguretat de l'estat... (6) Detectius privats, tenen la funció de redactar informes relatius a totes les seves investigacions i assegurar la seva participació amb els cossos de força i seguretat de l'estat quan les seves investigacions topen amb accions delictives.

Els cossos de seguretat privats doncs tenen una vinculació directe amb els cossos de seguretat públics, això no només es pot deduir de la legislació vigent sinó també es pot veure amb la Unidad Central de Seguridad Privada de la Policía Nacional o la Red Azul. La Unidad Central de Seguridad Privada, va començar a dissenyar-se a la dècada dels setanta. Aquesta unitat està autoritzada i habilitada per inscriure i registrar noves empreses de seguretat, preparar i dirigir exàmens de caps i directors de seguretat, formar a professionals de la seguretat privada i supervisar la seva praxi. La Red Azul és un pla integral de col·laboració entre la Policía Nacional i la seguretat privada, busca posar en comú els recursos de tots dos cossos i establir una col·laboració real més enllà de la legislativa ja establerta.

Espanya és un dels estats d'Europa amb menys contractació a empreses de seguretat privada. L'any 2014, el Ministeri d'Interior ja destacava aquest fet. En aquell moment hi havia 187 vigilants de seguretat per cada 100.000 habitants. Alemanya en tenia 205, França 228 i el Regne Unit 600, també cada 100.000 habitants. Aquesta dada però ha anat augmentant. Actualment, Espanya conta amb uns 600 treballadors per cada 100.000 habitants.

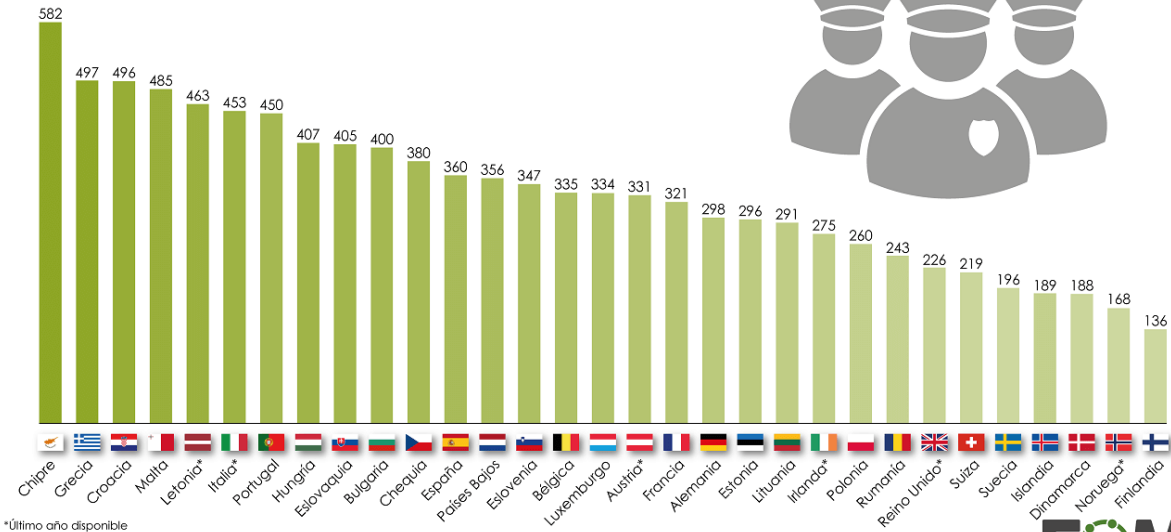
En el cas dels cossos de seguretat públics, l'estat espanyol es situa entre aquells amb més agents per cada 100.000 habitants. Al 2017, hi havia uns 360 policies per cada 100.000

habitants. En comparació amb els altres estats abans esmentats: Alemanya en tenia 298, França 321 i el Regne Unit 226.

Figura 1:

Cuerpos de seguridad en Europa

Policías por cada 100.000 habitantes (2017)

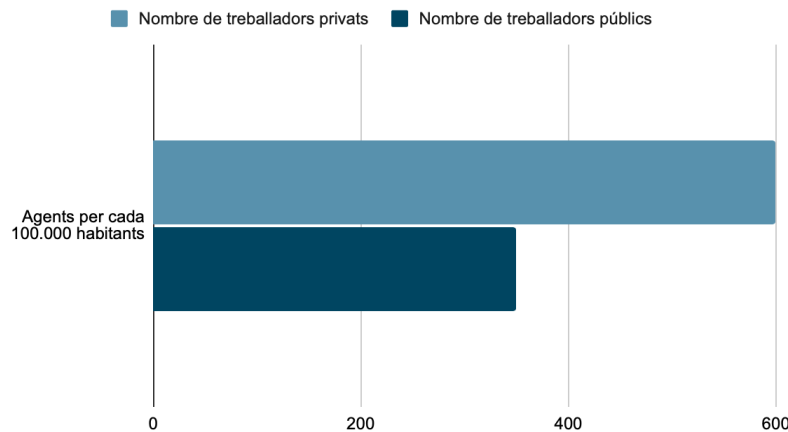
*Último año disponible
 Gráfico:
 Abel Gil Lobo (2020)
 Fuente:
 Eurostat (2018); Pordata (2020)

Font: *El Orden Mundial*. Los países con más policías de la Unión Europea. Per Gil, A. 13 de setembre de 2020

Tot i no ser l'estat amb més agents per càpita, Espanya conta amb un important nombre de policies. La quantitat d'agents privats gairebé duplica el nombre de policies per cada 100.000 habitants.

Figura 2: Comparació entre el nombre de treballadors del sector privat amb els del sector públic per cada 100.000 habitants.

Font: *El Orden Mundial* i *Grupo Vettona*.

4. Efectes de la privatització de la seguretat

Els efectes que tenen les privatitzacions es poden mirar des de diverses perspectives. No tindrà els mateixos resultats pels qui ofereixen el servei que pels qui en fan ús.

La privatització d'un servei com la seguretat, requereix una legislació que emmarqui la seva praxi. És necessari poder assegurar que la seguretat pública privatitzada opera seguint els mateixos criteris que els cossos de seguretat de l'estat.

La legislació, s'assegura de definir correctament que és la seguretat: *La seguretat no és només un valor jurídic, normatiu o polític; és igualment un valor social. És un dels pilars primordials de la societat, és a la base de la llibertat i la igualtat i contribueix al desenvolupament ple dels individus.* (LOMCE 5/2014 de 4 d'abril), i especifica també quines són les infraccions que els treballadors de la seguretat privada no poden dur a terme: [...] *La realització, l'ordre o la tolerància, en l'exercici de la seva actuació professional, de pràctiques abusives, arbitràries o discriminatòries, inclòs l'assetjament, que comportin violència física o moral, quan no constitueixin delictes.*[...] (LOMCE 5/2014 de 4 d'abril).

Tot i la regulació normativa, son diverses les queixes i males praxis que s'assenyalen a les empreses privades de seguretat.

Als serveis de transport públic, son considerables les denúncies que es fan per abús de força a les empreses de seguretat. Al juny de 2020, un treballador de Prosegur als Ferrocarrils de la Generalitat, va arrossegar pels cabells a una dona que suposadament no havia validat correctament el seu bitllet. L'abús de força també es dona verbalment i per motius de raça, sexualitat o gènere. L'any 2019, una agressió racista al metro de Barcelona va sacsejar les xarxes socials, després de que un treballador de Securitas va atacar a un viatger per qüestions de raça, acusant-lo de ser un "carterista".

Les denúncies públiques per agressió es donen també en espais de lleure. A l'hora d'accedir als locals de festa, persones veuen negada la seva entrada per qüestions d'orientació sexual o de raça. Waka Sabadell o CoCoa Mataró son dos dels casos més coneguts a Catalunya. Els treballadors de seguretat i controladors d'accessos han estat notícia diversos cops per agressions a joves que intentaven accedir a les discoteques.

Denunciar agressions per part de les empreses de seguretat no és senzill. Suposa, topar amb tres actors diferents. El treballador, l'empresa de seguretat contractada i l'empresa contractant.

Un cop la denúncia ha arribat a les diferents empreses, i en cas que el treballador no hagi anat a judici, és decisió de l'empresa de seguretat si continua contractant al treballador o no i de l'empresa contractant del servei si vol seguir amb la contractació.

La mala praxi dels treballadors i la possible actuació davant d'aquesta, no són les úniques qüestions rellevants en aquest sector. La seguretat privada a Espanya ha de fer front també als seus vincles amb l'extrema dreta. L'empresa de seguretat valenciana, Levantina, és copropietat de Jose Luis Roberto, president del partit d'extrema dreta España 2000. Altres vincles rellevants amb la ultradreta són els grupuscles d'aquesta ideologia que es formen entre els vigilants de seguretat de serveis públics com el transport públic. L'any 2021, es van trobar fotografies de 7 treballadors de Securitas contractats per TMB fent la salutació feixista. Un any després, al 2022, la investigació a treballadors de Securitas per mala praxi, va permetre descobrir un grup d'ultradreta format per vigilants de seguretat de l'empresa.

Aquestes situacions, però, no són excloents de la seguretat privada, ja que a cossos de seguretat públics s'hi han descobert enaltiments al franquisme, casos d'agressions racistes, homòfobes o masclistes... La diferència entre els cossos es descobreix en el control d'aquests casos, perquè els casos de treballadors públics amb mala praxi, acaben (o es preveu que sigui així) expedientats i sense la possibilitat de tornar a exercir.

Els sindicats del sector privat, mostren el seu rebuig per la mala praxi i els vincles amb l'extrema dreta, al·legant que els veritables vigilants de seguretat vetllen per la seguretat de tots. Els treballadors de les empreses privades de seguretat, denuncien que es veuen exposats a uns riscos laborals als quals no poden fer front. La protecció que se'ls ofereix és menor a la d'un policia. Operaris d'empreses de seguretat es queixen de poder dur armes, però que la llei no els protegeixi davant d'atacs que reben als seus llocs de feina. La legislació actual no els considera una força d'autoritat, fet que provoca que judicialment les agressions cap aquests treballadors no tinguin la mateixa implicació que la poden rebre els treballadors dels cossos de seguretat de l'estat. Els vigilants de seguretat només són considerats autoritat sota un escenari de col·laboració amb les forces de seguretat estatals: *Es consideren agressions i desobediències a agents de l'autoritat les que es cometin contra el personal de seguretat privada, degudament identificat, quan porti a terme activitats de seguretat privada en cooperació i sota el comandament de les forces i cossos de seguretat* (art. 31 LOMCE 5/2014, de 4 d'abril).

La demanda per part dels treballadors de la seguretat privada de classificar-los com a força d'autoritat, comporta un debat legislatiu i regulador. Tot i que les competències dels cossos públics i privats no són les mateixes, els perills laborals als quals ha de fer front sí que són comparables. Agrupar també als vigilants de seguretat sota la protecció a l'autoritat suposaria acceptar legislativament, la presència d'una autoritat pública privada que no es troba sota el control total de l'estat.

CONCLUSIONS

Mentre que sí que és cert que s'ha desenvolupat una legislació al voltant de la seguretat privada, és insuficient tant per usuaris del servei com per als treballadors que l'ofereixen. La seguretat privada a Espanya, es troba en una situació ambivalent. Tot i la seva definició com a cossos auxiliars de la policia estatal, la capacitat d'actuar com a agents de protecció pública, però no d'autoritat, qüestiona quina és la funció real de les empreses de seguretat privada en l'àmbit públic.

Les tasques de vigilàncies o de control d'accessos són funcions que podrien dur a terme els cossos de seguretat de l'estat. La contractació de persones com a vigilants de seguretat sense una regulació legislativa realista, evoca a treballadors del sector a perills laborals pels quals no estan protegits.

L'alt nombre de vigilants de seguretat per cada 100.000 habitants, evidencia la necessitat d'ampliar les places públiques per a ser policia. Els agents de la seguretat privada gairebé dupliquen els dels cossos de seguretat de l'estat. Gairebé la meitat dels treballadors en seguretat treballen per l'administració privada i no per la pública.

Les portes que s'obren a partir de l'anàlisi a la seguretat privada són diverses. Per què es permet que la protecció pública acabi en mans del sector privat? Per què no es donen més inversions als cossos públics en lloc d'invertir en els privats?

A causa de la contractació d'empreses de seguretat privada, les administracions públiques ara han de fer front a un tercer actor que han de regular sense poder-ne tenir el control. Acceptar els vigilants de seguretat com a autoritat, comportaria donar poder a un sector fora de la direcció pública i que, per tant, aquest actues segons els seus criteris. Permetre la privatització de la seguretat, suposaria també la possibilitat que qualsevol persona amb un contracte de vigilant fos autoritat pública i equipararia la seva posició amb la d'un policia, un treballador públic de l'estat.

Les administracions públiques han de decidir com avançar davant d'aquest escenari, ja que acceptar aquest nou actor com a autoritat suposaria pèrdua de control sobre aquesta qüestió pública. L'equiparació de cossos de seguretat pública, siguin d'administració de l'estat o privada, s'hauria de fer des del control dels treballadors i funcionaris i no de les competències d'aquests. La possibilitat d'acceptar la vigilància privada com a autoritat, suposaria un suport més exhaustiu als treballadors del sector, però podria acabar amb l'esfondrament del sistema de seguretat públic.

L'acceptació de la seguretat privada com a agent públic, hauria d'anar acompanyada d'un control més exhaustiu del sector i dels seus treballadors. Equiparar els accessos als llocs de feina, les conseqüències per mala praxi i la protecció dels treballadors a la dels policies.

Sota l'estat liberal del S.XIX, la seguretat tenia la funció d'assegurar l'estatu quo. Actualment, la seguretat pública segueix una línia similar. Els cossos de seguretat defensen la propietat privada que neix del marc sistemàtic actual. La seguretat pública posa les llibertats individuals per sobre les col·lectives.

Amb l'aparició de noves amenaces i la incapacitat dels cossos de força i seguretat de l'estat per adaptar-se als nous temps, el sector privat ha trobat un espai on instal·lar-se i créixer partint de la falta de recursos públics.

L'aparició de la seguretat privada, no és més que una conseqüència del marc sistemàtic. El mateix marc que necessita un reforç dels seus cossos de seguretat, es troba ara amb un nou agent que no sap ben bé com regular.

Com a servei, la seguretat pública és en l'actualitat deficient, independentment de si la gestió és per part de l'estat o privada. Les agressions o vincles amb l'extrema dreta són un fet general. Són els mateixos governs qui han d'actuar davant d'aquesta situació, a causa del perill que suposa deixar la seguretat pública en mans de treballadors que no respecten la diversitat social actual.

La contractació de les empreses de seguretat privada representa una reducció de les gestions de l'estat en seguretat. Amb els nous actors privats els governs perden responsabilitats públiques en delegar les seves funcions en seguretat a actors externs.

Fa falta que les administracions públiques tinguin un control més exhaustiu dels cossos de seguretat pública i defineixin correctament les regulacions legislatives dels actors privats. La seguretat privada a Espanya necessita una normativa realista, que defineixi correctament les competències dels treballadors del sector sense que l'estat perdi competències en seguretat.

Bibliografía:

Anònim (21 maig 2014) Interior destaca que España tiene menos vigilantes de seguridad privada que Francia, Alemania y Reino Unido. *EuropaPress*. Recuperat de: <https://www.europapress.es/nacional/noticia-interior-destaca-espana-tiene-menos-vigilantes-s eguridad-privada-francia-alemania-reino-unido-20140521172033.html>

Anònim (25 novembre 2021) Aena adjudica la seguridad privada de los aeropuertos a seis empresas. *Seguritecnia*. Recuperat de: https://www.seguritecnia.es/actualidad/seguridad-privada/aena-adjudica-la-seguridad-privada -de-los-aeropuertos-a-seis-empresas_20201125.html

Anònim (6 abril 2014) Publicada la Ley 5/2014, de seguridad privada. *Noticias Jurídicas*. Recuperat de: <https://noticias.juridicas.com/actualidad/noticias/3693-publicada-la-ley-5-2014-de-seguridad-privada/>

Anònim (6 agost 2021) Un empresa privada realizará servicios de vigilancia en la Aduana del Puerto de Algeciras. *EuropaSur*. Recuperat de: https://www.europasur.es/maritimas/empresa-privada-vigilancia-aduana-algeciras_0_1599141553.html

Albalat, J. G. (7 juny 2020) "Me cogió del cabello y me arrastró por el vagón". *El Periódico*. Recuperat de: <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20200607/denuncia-agresion-ferrocarrils-generalita t-vigilante-seguridad-7989447>

Bustamante, E. (5 novembre 2017) Los Gut Revoredo, la rica familia que tiene en vilo la seguridad de Barajas. *El Español*. Recuperat de: https://www.elespanol.com/corazon/famosos/20171031/258474904_0.html

Constitución Española (1978). Boletín Oficial del Estado, 311, 29313-29424. Recuperado de <http://www.boe.es/legislacion/enlaces/documentos/ConstitucionINGLES.pdf>

Couselo, G. J. (1999). El papel de la policía en una sociedad democrática. *Reis*, 199-220.

Cox, S. M., McCamey, W. P., y Scaramella, G. L. (2014). *Introduction to policing*. Thousand Oaks (Cal.): SAGE.

Cue, C. (11 de diciembre 2013) Interior cambia la ley para ampliar el negocio de la seguridad privada. *El País*.

Recuperat de: https://elpais.com/politica/2013/12/10/actualidad/1386709736_438678.html

De La Flor, S. (2 de diciembre 2021) Grupo Sureste protegerá las estaciones de tren de hasta 29 localidades: contrato por valor de 18,2 millones. *MurciaPlaza*. Recuperat de: <https://murciaplaza.com/hasta-18-millones-para-grupo-sureste-por-gestionar-la-seguridad-de-29-estaciones-de-tren>

EUROGENDFOR. (2022) *Gendarmerie philosophy and history*. EUROGENDFOR.

Recuperat de: <https://eurogendfor.org/test/>

Fernández C. J., e Yñiguez, A. (2014). *Gestión estratégica de la policía. Organización de la eficiencia en el trabajo policial*. Sevilla: Punto Rojo Libros.

Fernández, J. (10 de diciembre 2021) El Puerto de Santander refuerza su blindaje contratando de forma permanente seguridad privada. *El Diario.es*. Recuperat de: https://www.eldiario.es/cantabria/puerto-santander-refuerza-blindaje-contratando-forma-permanente-seguridad-privada_1_8566651.html

Ginés Rosado, J. J. (2016). *Cambios de paradigmas de la Ley 5/2014, de 4 de abril de seguridad privada*.

Gil, A. (13 de setembre 2020). Los países con más policías de la Unión Europea. *El Orden Mundial*. Recuperat de:

<https://elordenmundial.com/mapas-y-graficos/paises-mas-policias-union-europea/>

González Bustos, M. Á. (2014). Ley 5/2014, de 4 de abril, de Seguridad Privada [BOE n.º 83, de 5-IV-2014].

Grupo Vettona (2021) *Vigilantes seguridad privada por habitante en España*. Vettona Seguridad. Recuperat de: <https://vettoniaseguridad.com/vigilantes-seguridad-privada-por-habitante-en-espana/>

Guardia Civil.(2022) *Conoce la Guardia Civil*. Web Oficial de la Guardia Civil. Recuperat de: <http://www.guardiacivil.es>

Guardia Civil. (2011) *Fuerza de Gendarmería Europea (FGE)*. Web Oficial de la Guardia Civil. Recuperat de: <https://www.guardiacivil.es/ca/prensa/especiales/egex2011/fuerza.html>

Jorro, I. (14 abril 2022) Tres agresiones afloran un "grupo ultra" dentro de la seguridad de TMB. *Crónica Global*. Recuperat de: https://cronicaglobal.elespanol.com/vida/vigilantes-seguridad-tmb-grupo-ultra_641930_102.html

Lasierra, F. G. (2016). *Policía: modelos, estrategias y reformas. De la policía gubernativa a la seguridad plural*. Revista *Policía y Seguridad Pública*, 205-234.

Ley orgánica 4/2014, de 4 de abril de seguridad privada. Boletín Oficial del Estado. Recuperat de: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-3649>

Ley orgánica 23/1992, de 30 de julio de seguridad privada. Boletín Oficial del Estado. Recuperat de: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1992-18489>

Lizanda, A. (13 gener 2021) Surt a la llum una altra fotografia de vigilants del metro fent la salutació feixista. *TotBarcelona*. Recuperat de: <https://www.totbarcelona.cat/societat/surt-a-la-llum-una-altra-fotografia-de-vigilants-del-metro-fent-la-salutacio-feixista-112617/>

Maestre, A (11 desembre 2013) El negocio de seguridad privada de la ultraderecha. *La Marea*. Recuperat de: <https://www.lamarea.com/2013/12/11/la-ley-de-seguridad-privada-permitira-al-partido-ultra-espana-2000-ejercer-como-policia/>

Ministerio del Interior (2022) *Protección de personas*. Ministerio del Interior. Recuperat de: <http://www.interior.gob.es/ca/web/servicios-al-ciudadano/seguridad/empresas-de-seguridad/proteccion-de-personas>

Olmo, J.M. (29 novembre 2013) Otra vuelta de tuerca: los vigilantes privados podrán identificar y detener en plena calle. *El Confidencial*. Recuperat de: https://www.elconfidencial.com/espana/2013-11-29/otra-vuelta-de-tuerca-los-vigilantes-privados-podran-identificar-y-detener-en-plena-calle_60324/

Policía Nacional. (2022) *Historia Policía Nacional*. Portal web de la Policía Nacional. Recuperat de: <https://www.policia.es/es/index.php>

Policía Nacional (2022) *Tu Policía, RED AZUL*. Portal web de la Policía Nacional. Recuperat de: https://www.policia.es/es/tupolicia_red_azul.php

Policía Nacional (2022) *UNIDAD CENTRAL DE SEGURIDAD PRIVADA*. Portal web de la Policía Nacional. Recuperat de: https://www.policia.es/es/tupolicia_conocenos_estructura_dao_cgseguridadciudadana_ucseguridadprivada.php

Reiner, R. (2000). *The Politics of the Police*. Reino Unido: Oxford University Press.

Ridaura Martínez, M. J. (2015). Seguridad privada y derechos fundamentales: la nueva Ley 5/2014, de 4 de abril, de Seguridad Privada. Seguridad privada y derechos fundamentales, 1-173.

Rodríguez Rodríguez, J. F. (2020). *Análisis de la Legislación Española en materia de Seguridad Privada*. (Tesi Doctoral). Recuperat de: <http://repositorio.ucam.edu/bitstream/handle/10952/4680/Tesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Safi, M. (2020) Trump pardons Blackwater contractors jailed for massacre of Iraq civilians. *The Guardian*. Recuperat de:
<https://www.theguardian.com/world/2020/dec/23/trump-pardons-blackwater-contractors-jailed-for-massacre-of-iraq-civilians>

Torrente, D. (2016). *Análisis de la seguridad privada* (Vol. 375). Editorial UOC.

Torrente, D. Bosch, J. L. C., & Valencia, V. (2005). Organizando la seguridad: análisis organizativo de los servicios privados de seguridad en España. *Política y sociedad*, 42(3), 185-208

Vergés-Jaime, J. (2015). RESULTADOS y consecuencias DE LAS PRIVATIZACIONES de Empresas Públicas: Una perspectiva internacional. University Library of Munich, Germany.